

Behåll karensavdraget – skydda jobb och företag i besöksnäringen

En nödvändig självrisk i ett generöst trygghetssystem

Sverige har ett av världens mest generösa trygghetssystem. Karensavdraget är i det sammanhanget en nödvändig självrisk, i en försäkringsmodell som bidrar till ansvarstagande och långsiktig ekonomisk hållbarhet. Alla försäkringsmodeller bygger på någon form av självrisk. Utan en sådan ökar risken för överutnyttjande, vilket i förlängningen urholkar systemets legitimitet och finansiering.

Erfarenheter visar också att incitament spelar roll. I Norge, där karensavdrag saknas, är sjuktagen betydligt högre än i Sverige. Det handlar inte om misstro mot individen, utan om hur utformningen av försäkringssystem påverkar beteenden på systemnivå.

Att avskaffa karensavdraget vore därför en dyr och ineffektiv åtgärd för ett begränsat problem. I stället för att ta bort karensavdraget behövs riktade och träffsäkra lösningar inom ramen för den svenska modellen.

Besöksnäringen – Sveriges jobb- och integrationsmotor

Besöksnäringen är en av Sveriges viktigaste basnäringar och skapar tillväxt i hela landet. Näringen anställer högst andel unga och spelar en nyckelroll för integrationen genom att erbjuda många utlandsfödda deras första steg in på arbetsmarknaden. För att näringen ska fortsätta växa krävs förutsägbara villkor, vilket ett avskaffat karensavdrag skulle motverka.

Ett avskaffat karensavdrag hotar jobb och företag - och missar målet

Visita anser att karensavdraget måste bibehållas. Ett avskaffande skulle få allvarliga konsekvenser för både besöksnäringen och svensk ekonomi.

Besöksnäringen är mycket personalintensiv, med arbetskraftskostnader som uppgår till omkring 35 procent av omsättningen. Statens egen utredning (Ds 2023:33) visar att ett avskaffat karensavdrag skulle öka arbetsgivarnas sjuklönekostnader med 38–63 procent. För en näring med små marginaler skulle detta leda till högre priser och i förlängningen färre jobb.¹

¹ Se sidan 271 i Ds 2023:33 – Karensavdrag och högriskskydd – en översyn av karensavdraget och förslag på utökade undantag (Ds 2023:33) och sidan 1 – 2 i Visitas remissvar till

För att konkretisera:

- En sjukdag i besöksnäringen kostar i dag cirka 1580 kr per anställd (ej inräknat eventuella ytterligare kostnader för flera dagars sjukfrånvaro, produktionsbortfall och ersättningsvikarier).²
- Kostnaden för ett slopat karensavdrag i hotell- och restaurangbranschen beräknas till 1,1 miljarder kronor.³

När kostnaderna och riskerna för att anställa ökar minskar också viljan att ta in ny personal, särskilt hos små och medelstora företag. Detta slår hårdast mot unga och nyanlända – grupper som besöksnäringen i dag ger en viktig väg in på arbetsmarknaden.

Ett avskaffat karensavdrag riskerar dessutom att leda till ökad korttidsfrånvaro och betydande operativa störningar. Besöksnäringen bygger på service och personal på plats. När frånvaron ökar uppstår snabbt schemaproblem, ökad belastning på kvarvarande personal och en försämrad gästupplevelse, med negativa effekter på både arbetsmiljö och konkurrenskraft.⁴

Ett avgränsat problem kräver träffsäkra och verksamhetsnära lösningar

För Visita är det en självklarhet att alla arbetstagare ska ha råd att vara hemma vid sjukdom. Det är inte heller önskvärt och för vissa tjänster rent av farligt att ha sjuka personer på jobbet. Detta är särskilt tydligt i arbetsuppgifter med ansvar för livsmedelshygien så som kockar och servis, där företagen har ett långtgående ansvar för säkra livsmedel och trygga miljöer.

För det fall ett inkomstbortfall skapar en press att gå sjuk till jobbet anser Visita att justeringar som är träffsäkra ska utvecklas avtalsvägen inom ramen för den svenska modellen.

Ett generellt avskaffande av karensavdraget skulle i stället innebära extremt höga kostnader för företagen och breda negativa effekter utan att effektivt nå dem som har störst behov av stöd.

promemorian *Förslag om slopad nedsättning av arbetsgivaravgifterna för 15–18-åringar inför budgetpropositionen 2024*.

² Näringslivets lönestatistik.

³ Enligt Visitas egna beräkningar är huvudestimatet 1,1 miljard men i vart fall 0,8–1,5 miljarder kronor per år. Huvudscenariot omfattar direkt sjuklön, generell beteendeeffekt, en H&R-specifik beteendeeffekt, ersättningsbemanning och administration.

⁴ Se sidan 453 – 457 i Ds 2023:33.

Slutsats

Att avskaffa karensavdraget är fel väg att gå. Det vore en dyr och ineffektiv reform som missar målet och istället slår mot jobbskapande företag och försvårar etablering på arbetsmarknaden.

Visita uppmanar därför riksdag och regering att avvisa förslagen om ett avskaffat karensavdrag. Låt oss i stället vid behov, genom dialog mellan parterna i respektive bransch, utveckla träffsäkra och ansvarsfulla lösningar som stärker tryggheten där den behövs – utan att offra jobben och företagens möjlighet att växa.